

Курмакаева 2010: Курмакаева, Н.П. Закономірності заповнення позиції головного члена безособових речень у зв'язку з дією принципу функціональної еквівалентності [Текст] : автореф. ... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.

Курмакаева 2011: Курмакаева, Н.П. Безличность в русской языковой картине мира [Текст] / Н. П. Курмакаева // Культура народов Причерноморья. Научный журнал. – 2011. – № 211. – С. 58-61.

Луценко 2001: Луценко, Н.А. О безличности [Текст] / Н. А. Луценко // Восточноукраинский лингвистический сборник. Вып. 7 / Редколл. Е. С. Отин (отв. ред.) и др. – Донецк : Донеччина, 2001. – С. 341-353.

Лушай 2010: Лушай, В.В. Заполнение позиционного состава предложения по принципу функциональной эквивалентности: интроспективный анализ в русле экспликационной грамматики [Текст] / Лушай В. В. – Донецк : ДонНУ, 2010. – 255 с.

Пешковский 2001: Пешковский, А.М. Русский синтаксис в научном освещении [Текст] / А. М. Пешковский. – Изд-е 8-е. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 432 с.

Русская грамматика 1980: Русская грамматика [Текст] : [В 2-х т.] / АН СССР, Ин-т русского языка ; [Редкол. : Н.Ю. Шведова (гл. ред.) и др.]. – М. : Наука, 1982. – Т. II. – 710 с.

Словарь русского языка 1985-1988: Словарь русского языка. В 4-х томах. Т. I-IV. [Текст] / 3-е изд. / Главн. ред. А. П. Евгеньева. – М. : Русский язык, 1985 – 1988. – Т. 3 – 752 с.

Тарланов 1998: Тарланов, З.К. Русское безличное предложение в контексте этнического мировосприятия [Текст] / З. К. Тарланов // Науч. докл. высш. шк. Филол. науки. – 1998. – № 5-6. – С. 65-75.

Ушаков 1935 – 1939: Толковый словарь русского языка. В 4-х томах. Т. I-IV [Текст] / Под ред. Д. И. Ушакова. – М. : Государственный институт «Советская энциклопедия», 1935 – 1939. – Т. 1. – 1565 с. – Т. III. – 1424 с.

Шахматов 2001: Шахматов, А.А. Синтаксис русского языка [Текст] / А. А. Шахматов // Вступ. статья д-ра филол. наук, проф. Е. В. Клобукова. – 3-е изд. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 624 с.

Исследована одна из периферийных зон поля безличности; выявлено и детально описано представительство сегмента безличных номинативно-субстантивных предложений; охарактеризованы объем и динамика развития моделей; уточнен функционально-грамматический статус господствующего компонента в них.

Ключевые слова: дальняя периферия поля безличности, номинативно-субстантивные предложения, неспециализированные словоформы, омосинтаксемы, функциональная парадигма.

One of the peripheral zones of the impersonality field has been analyzed. The representation of nominative substantival sentences segment has been put up and described. The scope and dynamics of models have been characterized. The functional as well as grammatical status of the main component in these models has been specified.

Keywords: distant periphery of impersonality field, nominative substantival sentences, non-specialized forms of word, homonymous syntaxeme, functional paradigm.

Надійшла до редакції 23 вересня 2012 року.

Тетяна Масицька

УДК 811.161.2'367'37

ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛОКАТИВНОЇ СЕМАНТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

У статті розглянуто функційні особливості локативної семантичної залежності в структурі простого речення. Особливу увагу приділено семантичним типам предикатів, що формують локативну семантичну залежність, визначено диференційні особливості локативної семантичної залежності.

Ключові слова: локативна семантична залежність, локативність, предикат, синтаксема, семантико-синтаксична структура речення.

Всебічний аналіз семантико-синтаксичної структури речення, його компонентного складу і семантичного змісту належить до проблемних питань функційного синтаксису. В синтаксичній системі сучасної української мови предикати і субстанційні синтаксеми, які утворюють різну семантичну залежність, формують семантико-синтаксичну реченнєву структуру, що властива всім модифікаціям речень. Розгляд локативної семантичної залежності сконцентрований на дослідженні семантичних ознак синтаксичних компонентів речення, зокрема детальне вивчення локативної семантичної залежності заслуговує на увагу через диференційне функційне вираження, що сформоване лексичним значенням предиката (статичний/динамічний). Усе це вмотивовує актуальність розгляду локативної семантичної залежності в її диференційному значенні.

В українському мовознавстві окремі аспекти дослідження проблематики локативності знайшли відображення в розвідках С. Тимченка [1925], І. Вихованця [1992; 1993], А. Загнітка [2001], Й. Андерша [1987], М. Мірченка [2004], М. Степаненка [2004], М. Сеніва [1998], О. Межова [2012], О. Виноградової [2001], В. Коломийцевої [2007], Н. Степаненко [2001; 2008] та інших мовознавців. Мета нашої статті полягає у

всебічному обґрунтуванні функційних особливостей локативної семантичної залежності, зокрема виділенні предикатів, що формують локативну семантичну залежність, та встановленні диференційних типів локативної семантичної залежності, що можливе при розв'язанні таких завдань, як: окреслення відмінностей формально-синтаксичної і семантико-синтаксичної структур речення; виділення семантичних груп предикатів, що утворюють локативну семантичну залежність; аналіз диференційних особливостей локативної семантичної залежності.

Семантико-синтаксична структура речення вказує на домінуючу роль предиката в реченні. Про це свідчить відмінність семантико-синтаксичної і формально-синтаксичної структури. У формально-синтаксичній структурі речення підмет і присудок виступають як взаємозалежні члени конструкції, пов'язані предикативним зв'язком. Другорядні члени предметного значення залежать від присудка. Семантико-синтаксичну структуру елементарного простого речення утворюють відношення між предикатом і синтаксемами, що формують семантичну залежність у реченнєвій конструкції. Семантико-синтаксична структура речення відмінна від формально-синтаксичної структури тим, що всі семантичні залежності, навіть суб'єктна семантична залежність, що визначена суб'єктною синтаксемою у формально-синтаксичній позиції підмета, залежать від предиката. М.В. Мірченко підкреслює, що „Синтаксична позиція предиката визначає відношення між функціями компонентів структурної схеми, у якій предикат <...> задає функціональні параметри непредикатних актантів” [Мірченко 2004: 112]. Л. Теньєр вважає дієслівний предикат синтаксичним ядром реченнєвої конструкції [Теньєр 1988: 117], що визначає набір синтаксичних позицій (семантично залежних від предиката субстанційних компонентів) і зумовлює способи їхнього семантичного і морфологічного оформлення. Дієслівний предикат визначає в змістовому плані кількість семантичних залежностей та прогнозує їхні функції. І.Р. Вихованець слушно зауважує, що предикат є одним із важливих компонентів організації реченнєвої конструкції [Вихованець 1992: 41]. М.В. Мірченко вказує, що „...предикат усякого речення – це особлива семантична сутність, що не передбачає однозначного лексичного заповнення в структурній схемі речення. Як пропозиційна функція предикат передає вказівку на зв'язок із суб'єктами чи об'єктами, які заповнюють віртуальні позиції в реченні або ж можуть їх словесно не представляти” [Мірченко 2004: 112]. Компоненти семантико-синтаксичної структури речення співвідносні з членами речення, які спрямовані на утворення формально-синтаксичної структури речення, тому присудок у формально-синтаксичній позиції в семантико-синтаксичній структурі речення виступає предикатом. А. Загнітко переконливо стверджує: „Семантико-синтаксична структура предиката моделює мовну презентацію речення. Вона відображає всі найзагальніші властивості, які притаманні конкретному типу речення як одиниці мови: загальну його структурну схему і значення, категорійне і субкатегорійне значення кожного з його компонентів, порядок розташування цих компонентів і синтаксичні відношення між ними” [Загнітко 2001: 286]. Отже, предикат займає визначальну позицію в побудові реченнєвих конструкцій і здатний формувати семантичну залежність.

Локативність (від лат. *casus*) *locativus* – місцевий відмінок) – семантична категорія, до якої входять усі різновиди просторового значення. Категорія виражає відображені в свідомості людей різноманітні просторові відношення предметів і явищ, зокрема їхнє місцеперебування, напрямок руху, контактність та дистантність розташування і под. [Українська мова. Енциклопедія 2000: 296-297]. О.В. Виноградова характеризує локативність як „функціонально-семантичну категорію”. Дослідниця вказує, що „ < ... > категорія локативності – одна з найважливіших і найскладніших категорій, що пов'язана зі сприйняттям людиною навколишнього світу, зокрема просторових характеристик, і відображенням його в мовленні. < ... > Поняттєва основа функціонально-семантичної категорії локативності співвіднесена з уявою про місце предметів та явищ об'єктивної дійсності, їх взаємозв'язки та взаєморозташування, для яких просторовий чинник постає одним із основних виявів сутності й поза яким їх природа не може бути пізнана” [Виноградова 2001: 5]. Як відзначає Н.М. Сологуб, поштовху перетворення локатива в прийменниковий відмінок сприяв розвиток граматичної специфіки місцевого відмінка, що йшов шляхом універсалізації, розширення семантичних різновидів іменників, що вживалися у формі місцевого відмінка [Сологуб 1975: 115].

Предикати, що формують локативну семантичну залежність, у реченнєвих конструкціях мають відповідне лексичне значення. І.Р. Вихованець, досліджуючи предикати різного типу, виділяє локативні предикати і формує їх у три групи: „власне-локативні предикати, утворені в результаті семантико-синтаксичної деривації, процесуально-локативні предикати і утворені в результаті семантико-синтаксичної деривації акціонально-локативні предикати” [Вихованець 1992: 104]. Власне-локативні предикати вчений членує на дві частини: 1) автономнішу з формально-синтаксичного погляду кореневу частину, але неосновну з семантичного боку. Це дієслова типу: *бути, перебувати, знаходиться, опинятися, розташовуватися*; 2) неавтономну з формально-синтаксичного погляду аналітичну морфемну частину, що, проте, на думку науковця, є найважливішою з семантико-синтаксичного боку [Вихованець 1992: 104]. О.Г. Межов локативні предикати не виділяє в окремий семантичний клас, а розглядає предикати цього типу в межах предикатів дії, предикатів процесу та предикатів стану, оскільки вони не утворюють щодо цих предикатних одиниць нової семантичної групи [Межов 2012: 59]. На погляд А. Загнітка, у загальній системі предикатів варто виділити „предикати місцезнаходження або статальної локалізації” [Загнітко 2001: 288].

До основної групи предикатів, що формують локативну семантичну залежність, відносимо предикати статичної семантики, як: *бути, вилежати, висидіти, вистояти, відлежати, відсидіти, відстояти, жити, залишатися, залежати, засидітися, застоюватися, знаходитися, з'являється, лежати, мешкати, опинитися, опинятися, перебувати, перебути, перележати, пересидіти, простояти, полежати, посидіти, постояти,*

поселитися, проживати, пролежати, просидіти, промешкати, простояти, розташуватися, розташовуватися, сидіти, стояти, юртитися, юртуватися, таборитися, отаборитися, таборувати, отаборитися, табунитися та ін. (СУМ). Локативна семантична залежність найчастіше виражена компонентами, що функціонують у формі родового відмінка з прийменниками *біля, близько, близько від, в (у), вдовж, вздовж, вище, вповдовж, впоперек, довкола, довкіл, довкруг, збоку, збоку від, зверх, зверху, ззаду, кінець, коло, край, круг, кругом, між (межи), навколо, навкіл, навкруг (навкруги), навпроти, напроти, насупроти, недалеко, недалеко від, неподалік, неподалік від, нижче, обабіч, обік, обіч, обіруч, оддалік, оддалік від, округ (округи), осторонь, побіля, побіч, поблизу, поверх, повздовж, повище, подовж, позад, позаду, поміж, поперед, попереду, поперек, поруч, поряд, посеред, проміж, просто, проти, серед, спереду, супроти* та ін. (СУМ).

Необхідно підкреслити, що предикати цього типу є досить поширеними. Серед них можна виділити такі семантичні групи: 1) предикат „сидіти”, напр.: *Остання в світі казка сидить під образами* (Л. Костенко); *Деякі сиділи на колодах...* (Н. Рибак); 2) предикат „стояти”, напр.: *Стояла вона над скелястим берегом* (В. Шкляр); 3) предикат „бути”, напр.: *У нашому саду була розкішна флора* (Л. Костенко); *Наступного дня він уже був у Черкасах* (В. Шкляр); 4) предикати „жити”, напр.: *Як жити в світі без надії...* (П. Мах); *Там хтось живе* (Г. Яструбецька); *Бо й домовик у комині давно вже не живе* (В. Штинько); 5) предикат „рости”, напр.: *Я виростаю у Київській Венеції* (Л. Костенко); 6) предикат „лежати”, напр.: *Руки лягли на стан* (В. Штинько); *Дорога і дорога лежить за гарбузами* (Л. Костенко); 7) предикат „з’явитися”, напр.: *... він з’явився в Києві* (Н. Рибак); 8) предикат „спинитися”, напр.: *Він спинився біля паркана* (Н. Рибак); 9) предикат „товпитися”, напр.: *Навколо на березі товпилися дубівчани* (Н. Рибак); 10) предикат „купчитися”, напр.: *... в серці купчилася злість ...* (Н. Рибак); 11) предикат „гніздитися”, напр.: *І гніздитися в них віра* (В. Гей); 12) предикат „поселитися”, напр.: *Він поселився в домі їхньому, під зорепадом жолудів* (Л. Костенко); 13) предикат „таборитися”, напр.: *Уманський полк надвірних козаків ... отаборився біля містечка Соколівки* (М. Глухенький) і под.

І.Р. Вихованець визначає предикати статичного типу як процесуально-локативні. Вчений вказує, що „процесуально-локативні предикати являють собою аналітичний комплекс, що формується із слів типу: *сидіти, стояти, лежати, висіти* із значенням процесу і дериваційної аналітичної синтаксичної морфеми (локативізатора). Ці два елементи і утворюють перехідний між предикатами процесу і локативними предикатами розряд предикатів – процесуально-локативні предикати” [Вихованець 1992: 106]. Одиниці, за допомогою яких предикат нелокативної семантики факультативно переходить у локативний предикат за допомогою додавання до дієслівного кореня дериваційної одиниці, У.Л. Чейф називає локативізаторами (*lokativizer*). Вчений вважає, що локативізатор за своєю суттю робить відмінним цей вид деривації від інших [Чейф 1975: 186]. Локативізатори, або в термінології І.Р. Вихованця – аналітичні синтаксичні локативні морфеми [Вихованець 1992: 209], становлять не одну дериваційну одиницю, а своєрідний клас локативних дериваційних морфем, кожна з яких наділена спільною ознакою (здатністю до перетворення предикатів іншої відмінної семантики на предикати із локативною семантикою) з одного боку, і диференційною ознакою (індивідуальною семантикою, спрямованою на відбиття різновидів статичної локалізації) – з другого.

Другу групу предикатів становлять предикати процесу: *падати, опадати, звалюватися, звалитися, капати, капотіти, текти, хилитися, похилитися, кренитися, схилитися, спускатися, відхилитися, опускатися, потекти, повалитися, витікти, розтікати, текти, відпадати, опадати* і под. (СУМ). Семантика цих одиниць вказує на зміну стану і спрямування динамічних змін на відповідний предмет. Виразно окреслена ознака динамічності зумовлює наявність у структурі речення іменникових відмінкових форм, спеціалізованих на вираженні динамічності [Вихованець 1992: 106-107]. Динамічний характер предикатів цього типу впливає на розширення семантичної залежності. Локативну семантичну залежність із чітко вираженою динамічною функцією формують дві субстанційні локативні синтаксеми у правобічній позиції. Наявність двох локативних семантичних залежностей тісно пов’язана із складнішою порівняно з іншими предикатами формально-граматичною структурою, яку розширюють компоненти із значенням вихідного і кінцевого локальних пунктів, у межах яких або на певній віддалі від яких відбувається процес локалізації, напр.: *Давно злізли з долонь мозолі* (Р. Іванчук); *... за цей час із нього мусять вивантажити від п’яти до семи лотків хліба* (Ю. Андрухович); *Людина віками мріяла піднятися в повітря* (Р. Іванчук).

До третьої групи відносимо акціональні предикати. Серед них виділяємо такі підгрупи:

1) предикати на позначення переміщення суб’єкта в просторі: а) опорний предикат „іти”, напр.: *іти, йти, простувати, прямувати, ступати, топати, тупцювати, тупцяти, тупати, крокувати, марширувати, чимчикувати, теліпатися, телюцитися, мандрувати, крокувати, теліпатися* і под. (СУМ);

2) предикати на позначення переміщення в просторі за допомогою транспортного засобу:

а) опорний предикат „летіти”, напр.: *вилетіти, вилітати, відлетіти, відлітати, залетіти, залітати, надлетіти, надлітати, перелетіти, перелітати, підлетіти, підлітати, повідлітати, полетіти, політати, пролетіти, долетіти, летіти, пролітати;*

б) опорний предикат „їхати”, напр.: *виїжджати, виїжджувати, виїздити, виїхати, в’їжджати, в’їздити, в’їхати, доїжджати, доїздити, доїхати, заїжджати, заїздити, заїхати, їздити, їхати, над’їжджати, над’їздити, над’їхати, наїхати, наїжджувати, наїздити, об’їжджувати, об’їжджати, об’їздити, об’їхати, переїжджати, переїздити, переїхати, під’їжджати, під’їздити, під’їхати, повід’їжджати, повід’їздити, подоїжджати, подоїздити, поїздити, поїхати, попереїжджати, попереїздити,*

проїжджати, проїжджувати, проїздити, проїхати, роз'їжджати, роз'їздити, роз'їхати, від'їжджати, від'їхати;

в) опорний предикат „**мчати**”, напр.: *відімчати, вимчати, домчати, мчати, помчати, промчати;*

г) опорний предикат „**плисти**”, напр.: *випливати, відпливати, допливати, доплисти, запливати, заплисти, надплисти, перепливати, переплисти, підпливати, підплисти, повідпливати, поплисти, пропливати, проплисти* тощо (СУМ);

3) предикати на позначення суб'єктного і об'єктного переміщення:

а) опорний предикат „**нести**”, напр.: *внести, вносити, винести, виносити, віднести, відносити, донести, доносити, занести, занестися, заносити, заноситися, знести, нанести, наносити, наднести, надносити, нести, принести, приносити, перенести, переносити, піднести, підносити, пронести, проносити, рознести, розносити;*

б) опорний предикат „**везти**”, напр.: *ввезти, ввозити, везти, вивезти, вивозити, відвезти, вивозити, завезти, завозити, звезти, звозити, завезти, завозити, звезти, звозити, навезти, навозити, надвезти, надвозити, назвезти, назвозити, перевезти, перевозити, позавозити, повідвозити, повивозити, повозити, позвозити, попереозити, привезти, привозити;*

в) опорний предикат „**експортувати**”, напр.: *доекспортувати, доекспортувати, заекспортувати, заекспортувати, переекспортувати, переекспортувати, експортувати, поекспортувати, поекспортувати, відекспортувати, відекспортувати;*

г) опорний предикат „**імпортувати**”, напр.: *відімпортувати, відімпортувати, доімпортувати, імпортувати, переімпортувати, переімпортувати;*

г) опорний предикат „**відправити**”, напр.: *відправити, відправляти;*

д) опорний предикат „**транспортувати**”, напр.: *відтранспортувати, відтранспортувати, дотранспортувати, дотранспортувати, затранспортувати, затранспортувати, перетранспортувати, перетранспортувати, потранспортувати, потранспортувати;*

е) опорний предикат „**доставити**”, напр.: *доставити, доставляти, передоставити, подоставляти, передоставляти;*

є) опорний предикат „**перемістити**”, напр.: *переміщати, переміщувати;*

ж) опорний предикат „**переправити**”, напр.: *переправити, переправляти* тощо (СУМ).

Семантика предикатів впливає на збільшення кількості локативних семантичних залежностей в напрямку від статичності (перша група предикатів) до динамічності (друга і третя група предикатів). Локативна семантична залежність динамічного типу виражена прийменниково-відмінковими формами іменників, що позначають дистантне розташування, вихідний і кінцевий пункти руху, шлях руху, напр.: *І мчала вже від Стіру десь стріла* (Н. Гуменюк); *Тут вантаж з човнів не наноситись* (Л. Костенко); *3 наших весел ти прийшла у червень* (О. Рисак); *Я цю землю за нігтями переніс з-за Бузу* (Й. Струцюк); *Він (партизан Чабан) перевозив людей за Десну* (О. Довженко); *Ішов дід з містечка, через гору, у свій присілок, з трьома буханками хліба ішов у Маковицину* (Л. Костенко).

Отже, локативна семантична залежність виражена компонентами із предметним значенням, що позначають місцеперебування, просторові орієнтири. Локативна семантична залежність переважно функціонує при трьох розрядах предикатів: статичних, процесу та акціональних. Статичні предикати формують експліцитну локативну залежність, предикати процесу та акціональні предикати утворюють експліцитну/імпліцитну локативну семантичну залежність. Характерну рису всіх предикатів, що окреслюють локативну семантичну залежність, становить наявність в їхній структурі локативного прийменника, який диференціює лексичні значення предикатів та формує семантичну і морфологічну варіантність локативної семантичної залежності. Варіантами локативної семантичної залежності виступають три типи варіантів: варіанти із семантичним значенням статичної локалізації, напрямку руху і шляху руху. Локативну семантичну залежність відображають субстанційні локативні компоненти, що функціонують у місцевому, знахідному, родовому, давальному і орудному відмінках. Сукупність усіх функційних позицій локативної семантичної залежності реалізоване від семантичного значення предиката. **Перспективним** вважаємо дослідження інших семантичних залежностей у структурі реченневих конструкцій, що сприятиме поглибленому вивченню семантико-синтаксичного аспекту речення.

Література

Андерш 1987: Андерш, Й.Ф. Типологія простих дієслівних речень у чеській мові в зіставленні з українською [Текст] / Й. Ф. Андерш. – К. : Наук. думка, 1987. – 191 с. – Бібліогр. : с. 181-189. – 1000 пр.

Виноградова 2001: Виноградова, О.В. Функціонально-семантична категорія локативності в сучасній українській літературній мові [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. В. Виноградова. – Ін-т укр. мови НАН України. – К., 2001. – 19 с.

Вихованець 1992: Вихованець, І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови [Текст] / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1992. – 224 с. – Бібліогр. : с. 215-220. – ISBN 5-12-002283-9.

Вихованець 1993: Вихованець, І.Р. Граматика української мови. Синтаксис [Текст] / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с. – ISBN 5-325-00174-4.

Загнітко 2001: Загнітко, А.П. Теоретична граматики української мови : Синтаксис : монографія [Текст] / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2001. – 662 с.– Бібліогр. : с. 553-613. – 500 пр. – ISBN 966-7277-90-9.

Коломийцева 2007: Коломийцева, В.В. Варіантна структура локативних синтаксем [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. В. Коломийцева. – Київ: нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка, Ін-т філології. – К, 2007 – 18 с.

Межов 2012: Межов, О.Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : монографія [Текст] / О. Г. Межов. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 464 с. – Бібліогр. : с. 409-446. – 300 пр. – ISBN 978-966-600-594-9.

Мірченко 2004: Мірченко, М.В. Структура синтаксичних категорій : монографія [Текст] / М. В. Мірченко. – Вид. 2-ге, переробл.– Луцьк : Ред.-вид. відд. „Вежа” ВДУ ім. Лесі Українки, 2004. – 393 с. – Бібліогр. : с. 360-383. – 300 пр. – ISBN 966-600-140-3.

Сенів 1998: Сенів, М. Засоби вираження локативності у класичних мовах [Текст] / М. Сенів // Лінгвістичні студії : Вип.4.– 36. наук. праць / гол. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : Дон ДУ, 1998.– С.12-23. – Бібліогр. : с. 22-23. – 500 пр. – ISBN 966-72-77-11-9.

Словник української мови 1970: Словник української мови : в 11-ти томах (СУМ) [Текст] / Ред. П. Й. Горещкий, А. А. Бурячок та ін. – К. : Наук. думка, 1970-1980.

Сологуб 1975: Сологуб, Н.М. Синтаксична варіантність приєднаниково-відмінкових конструкцій місцевого відмінка [Текст] / Н. М. Сологуб // Синтаксис словосполучення і простого речення / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1975. – С. 115-120.

Степаненко 2004: Степаненко, М.І. Просторові поширювачі в структурі простого речення : Монографія [Текст] / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с. – Бібліогр. : с. 405-458. – ISBN 966-7653-14-7.

Степаненко 2001: Степаненко, Н. Локативні дієслівно-іменні конструкції з прийменниками напереріз, навперейми в українській мові і їх відповідники в російській мові [Текст] / Н. Степаненко // Проблеми граматики, фонетики, лінгводидактики. – Полтава, 2001.– С.46-49. – Бібліогр. : с. 49.

Степаненко 2008 : Степаненко, Н. Префікс *ви-* (рос. *вы-*) як репрезентант значення локативності в українській і російській мовах [Текст] / Н. Степаненко // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : Збірник наукових праць / Відп. ред. О. О. Григор'єва. – Полтава : Освіта, 2008. – С. 14-21.– Бібліогр. : с. 21.

Теньєр 1988: Теньєр, Л. Основы структурного синтаксиса [Текст] / Л. Теньєр / Пер. с франц. Редкол. : Г. В. Степанов (пред.) и др. ; Вступ. ст. и общ. ред. В. Г. Гака. – М. : Прогресс, 1988.– 654 с. – (Языковеды мира). – Бібліогр. : с. 623-627. – 3750 пр.

Тимченко 1925: Тимченко, Є.К. Локатив в українській мові : 3 укр. складні [Текст] / Є. К. Тимченко. – К. : Вид-во Укр. Ан, 1925. – 71 с.

Українська мова. Енциклопедія 2000: Українська мова. Енциклопедія / Редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Заблук та ін. – К. : „Укр. енцикл.”, 2000. – 752 с.– 5000 пр. – ISBN 966-7492-07-9.

Чейф 1975: Чейф, У.Л. Значение и структура языка [Текст] / У. Л. Чейф / Пер. с англ. Г. С. Щура ; послесловие С. Д. Кацнельсон. – М. : Прогресс, 1975. – 432 с. – Бібліогр. : с. 404-406. – 8000 пр.

В статье рассмотрены функциональные особенности локативной семантической зависимости. Особое внимание уделено семантическим типам предикатов, которые формируют локативную семантическую зависимость, определены дифференциальные особенности локативной семантической зависимости.

Ключевые слова: локативная семантическая зависимость, локативность, предикат, синтаксема, семантико-синтаксическая структура предложения.

In the article functional features of locative semantic dependency in structure of the simple sentence are analyzed. The great attention is paid to the semantic types of predicates that form the locative semantic dependence, and differential characteristics of locative semantic dependence are defined.

Keywords: locative semantic dependency, locative, predicate, syntaxeme, semantic and syntactic structure of sentences.

Надійшла до редакції 15 серпня 2012 року.

Інна Минчук

УДК 81.31

КОНВЕРСИВЫ КАК ИНСТРУМЕНТ СОЗДАНИЯ МЕДИАРЕАЛЬНОСТИ

Синтаксичні конверсиви є одним з вербальних засобів конструювання медіа-реальності. З їхньою допомогою в текстах електронних ЗМІ актуалізується або вуалізується необхідна інформація, знаходить своє відображення позиція видання, нагнітається емоційний фон, створюються передумови формування громадської думки. У поєднанні з відеорядом конверсиви становлять засіб вираження тих чи інших уподобань у структуруванні описуваної події.

Ключові слова: конверсив, мова ЗМІ, асиметрія, медіареальність, способи впливу.